

בית אשל: החצר (חיי היומיום) טקסט מונגש למסבירן קולי בעברית

אתם נמצאים בחצר המרכזית של בית אשל. החצר הזאת כונתה בשם "הטירה".

תוכנית החצר נקבעה על פי המצפים האחרים בנגב – גבולות ורביבים. מצפים שהוקמו שנים אחדות לאחר מכן בגליל, וביניהם חוקוק, ב'ר'יה ורמות נפתלי, נבנו על פי תוכנית דומה לזו של בית אשל.

אם תסתכלו סביב תבחינו בחומה המקיפה את החצר. בתוך החצר נראה בית קשתות, ולו חמישה חדרים: חדר מטבח, חדר אוכל, חדר מגורים וחדר לאנשי קק"ל. החדר החמישי שימש את עמינדב אֶלְטְשוֹלֶר, שהיה אחראי מטעם קק"ל על הטיפול ברכישת הקרקעות, ועל הקשר עם הבדואים וערביי הסביבה.

אם תביטו למעלה, סמוך אליכם, תוכלו להבחין בשיחזור של מגדל ביטחון בן שתי קומות ולצידו חדר נשק ותחנת משטרה, שבה שירתו נוטרים-שוטרים יהודים, חברי בית אשל.

הכוונה המקורית הייתה להקים במצפה תחנת מחקר חקלאית, אלא שלחברי ארגון "היוגב" היו חלומות אחרים. הם רצו להקים יישוב חקלאי של ממש. בתוך זמן קצר הצטרפו למצפה חלוצים וחלוצות נוספים. בואן של הנשים הביא לשיפור משמעותי באופיו של המקום, וכך הוא הפך ממחנה מבודד, סחוף רוח ומוכה שמש, ליישוב של ממש.

המצפה הלך וגדל, ובחלוף ארבע שנים מיום ההקמה, מנה המקום למעלה ממאה חברים וחברות.

עם הגידול באוכלוסייה היה צורך בתוספת מקום למגורים, והמתיישבים בנו גם בקתות בוך, לצד האוהלים.

נסו לדמיין את החצר שסביבכם בשנת 1946, כשהיא סואנת ושוקקת חיים.

מריחים ריח מתקתק של לחם? שומעים את קרקור התרנגולות?

מאפייה שהוקמה בחצר סיפקה לחם טרי מדי יום, ואפילו עוגות ודייסות –

רות יוסבזון מספרת:

"עשינו לבחורים שהיו פה את הסירים עם מאה ליטר מים ודייסת קורנפלור עם אבקת קקאו וסוכר, וכולם, מי שעבר ושמע שבבית אשל מקבלים מעדן שוקולד – רצו לבוא ולאכול פה."

לא רחוק מעמדת המסבירן תוכלו לראות את פתח היציאה של ארובת התנור.

הרפת והלול סיפקו ביצים וחלב, וגן הירק בן חמשת הדונמים, שהושקה, בין היתר, במי הניקוז של המקלחת – סיפק ירקות טריים וטעימים.

בכל רחבי הנגב ידעו – בבית אשל אוכלים טוב!

המקלחת, שאת רצפתה תוכלו לראות בפינה המזרחית של הַחצר, הייתה מרכיב חשוב בחיי התושבים. חבית מים שעמדה על חצובה גבוהה אפשרה מקלחת במים קרים, לאחר יום עבודה מפרך. אבל, מה עם הבגדים שהתלכלכו? – זה כבר היה עניין מתסכל.

רבקה גרוזובינסקי מספרת:

"היה לנו מחסן בגדים משותף, היו מכבסים בידיים, תולים בחוץ על יד הגדר, וכל פעם ב-11 היתה באה סופת חול, וכל הכביסה היתה נהיית צהובה, משהו נוראי."

שלוש שנים לאחר הקמת המצפה הגיע אליו גם רופא, שאת חדר המגורים והמרפאה שנבנו עבורו תוכלו לראות בפינה המערבית של הַחצר. מהלך זה אפשר את הצטרפות האימהות והילדים, בראשית שנת 1946.

בית אשל היה היישוב היהודי הראשון בנגב, שבו חיו ילדים. נוכחותם במקום היוותה מקור לגאווה רבה, והתפרסמה למרחקים.

גם באמצע המדבר אי אפשר בלי קצת תרבות!

חברי בית אשל הרבו לטייל בסביבה, ערכו קבלות שבת בחגיגות רבה וציינו את החגים. הייתה להם אפילו מקהלה מקומית. אומנם, רוב הפעילות התרבותית היתה פרי יצירה מקומית, אולם באופן יוצא דופן הגיעו לכאן גם נגנים מתזמורת המשטרה הבריטית ומהתזמורת הפילהרמונית ועוררו התרגשות עזה. יום אחד הביאו הבריטים טנדר עם גנרטור ומכונת הקרנה, והקרנו לילדי בית אשל סרט "מיקי מאוס".

אבל, לא לכל סיפור יש סוף טוב.

המתיחות בין מתיישבי המצפה לשכניהם הערבים גברה, והגיעה לשיאה עם החלטת האו"ם על תוכנית החלוקה בכ"ט בנובמבר 1947. למחרת היום פרצה

מלחמת העצמאות. במהלך המלחמה נהרסה החצר בהפגזות, והיישוב המשגשג נחרב.

על מה שקרה כאן בזמן המלחמה תוכלו לשמוע בעמדת בתחנת המסבירן "ימי לחימה וגבורה".

לאחר המלחמה לא חודשה ההתיישבות במקום, ובית אשל נותר בשיממונו. זאת – עד שנת 1985, שבה הוכרז המקום כאתר מורשת לאומי, וחלק מפארק נחל באר שבע. קרן קימת לישראל שחזרה את המבנים, החייתה את המקום, ופתחה את האתר לקהל הרחב, כדי שיכיר את הסיפור המיוחד של המצפה.

אתם מוזמנים להמשיך אל תחנות המסבירן הנוספות, כדי לשמוע את המשך סיפורו של המקום.